

NYA LAGBEREDNINGENS
FÖRSLAG
TILL
FÖRÄNDRADE LAGBESTÄMMELSER
I FRÅGA OM
MAKARS ANSVARIGHET FÖR GÄLD
OCH OM
BOSKILNAD

STOCKHOLM 1893
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

TILL KONUNGEN.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom nådiga brefvet den 31 December 1891 anbefalt Nya Lagberedningen att utarbete det förslag till ändring i gällande bestämmelser angående boskildnad och dermed sammanhängande

lagstadganden, som kunde finnas erforderligt i syfte att dels lättare tillfälle till vinnande af boskildnad bereddades hustru, dels hustrus eller enkas betalningsansvarighet för gäld, som mannen ensam ådragit det gemensamma boet, inskränktes eller undanröjdes, har Beredningen på grund häraf utarbetat förslag till

1:o Lag angående makars ansvarighet i visst fall för gäld i boet;

2:o Lag angående ändring i vissa delar af Förordningen om boskildnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 September 1862;

och får Beredningen härmed i underdånighet öfverlemna dessa förslag med motiv dertill äfvensom af undertecknad Billing afgifvet särskildt yttrande.

Derjemte får Beredningen anmäla, att Presidenten m. m. Herr Karl Johan Berg jemlikt nådiga brefvet den 1 Februari 1889 deltagit såväl i Beredningens gemensamma öfverläggningar angående förenämnda förslag som ock i förslagens granskning; och har Presidenten Berg i ämnet uttalat de åsigtter, som hans härvid bilagda särskilda yttrande utvisar.

Underdånigst

L. ANNERSTEDT.

JOHAN WOLD.   HERMAN BILLING.   JOH. O. RAMSTEDT.

Stockholm den 21 December 1892.

Förslag

till

Lag

angående makars ansvarighet i visst fall för gäld i boet.

Med ändring af hvad i 11 kap. Giftermålsbalken finnes stadgadt angående makars ansvarighet för gäld, som blifvit af mannen ensam gjord i äktenskapet eller till fästning och bröllops kostnad, förordnas som följer:

Är gäld, hvarom i 11 kap. 3 § Giftermålsbalken sägs, gjord af mannen utan att hustrun till betalning deraf sig förbundet, vare hon ej med sin enskilda egendom för den gäld ansvarig. Räcker ej samfälda boet till gäldens betalning, fylles bristen af mannens enskilda egendom. Har hustruns enskilda egendom blifvit använd till betalning af gälden, njute hon vid bodelning vederlag ur samfälda boet och, der det ej förslår, ur mannens enskilda egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari . . . , men skall icke ega tillämpning i afseende å gäld, som dessförinnan gjord är.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar af Förordningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 September 1862.

Häri genom förordnas, att nedan nämnda paragrafer i Förordningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 September 1862 skola erhålla följande förändrade lydelse:

1 §.

Vilja makar vinna boskilnad, ingifve ansökning derom tillika med uppteckning af makarnas tillgångar och gäld till Underrätt i den stad, eller å landet till domaren i den ort, der mannen bör inför domstol svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet. Är i stad ej rättegångsdag, och finnes ej någon satt att å Rättens vägnar inlagor emottaga; då må ansökningen ingifvas till Rättens ordförande.

2 §.

1 mom. Häftar mannen för gäld, hvarom i 11 kap. 2 eller 4 § Giftermålsbalken sägs, och kan den gäld ej betalas, utan att hustruns enskilda egendom eller giftorätt, som för gälden ej svarar, tillgripes, eller är fara för handen, att efter gäldens betalning vederlag, som hustrun vid bodelning bör njuta, ej kan till fullo utgå; då må hon boskilnad söka. Häftar hustrun för sådan gäld, vare om mannens rätt att söka boskilnad lag samma.

2 mom. Hustrun ege ock boskilnad söka i de fall, att makarnas gemensamma bo är belastadt med så stor gäld, att den ej kan betalas med den egendom, som i boet samfäld är, och den enskilda, som för samma gäld bör svara, eller att fara är för handen, att efter gäldens betalning hustrun tillkommande vederlag ej kan till fullo utgå;

eller hustruns enskilda egendom eller samfäld egendom, deröfver hon egde råda, utan hennes samtycke blifvit använd till betalning af gäld, för hvilken hon ej förbundit sig att svara, eller ock för sådan gäld pantsatt, utmätt, med qvarstad belagd eller satt under förbud att säljas eller skingras;

eller mannen, genom boets belastande med gäld utan motsvarig nytta, eller eljest genom försummelse eller vanvård af boets angelägenheter, kan anses sitt målsmanskap missbruka;

eller han af ondska och motvilja öfvergifvit och förlupit hustrun, och ej kommit åter inom sex månader;

eller han blifvit under förmyndare stäld.

3 §.

1 mom. Nu är ansökning om boskilnad gjord, som i 1 eller 2 § sägs; låte Rätten, eller dess ordförande, eller domaren, ändå att han jäfvig är, genast kalla makarna att å viss dag, sist inom tre veckor, sig vid Rätten inställa; förordne ock, der vid ansökning, som af begge makarna gjord är, ej fogats bouppteckning, att sådan uppteckning skall ofördröjligen verkställas och sist å den för inställelsen utsatta dag till Rätten ingifvas. Varder ansökning, som af ena maken gjord är, af andra maken medgifven, eller visas till densamma skälig anledning, och är ej bouppteckning ingifven; förordne Rätten om verkställande af sådan uppteckning och utsatte viss dag för dess ingifvande. Bouppteckningen skall af begge makarna med ed fästas; och hålle Rätten hand deröfver. Då bouppteckningen besvuren är, varde, der makarna om boskilnaden ense äro, eller laga skäl för ansökningen visas, till boskilnad dömdt; och låte Rätten kungörelse derom i allmänna tidningarna införas.

2 mom. Har i sammanhang med fråga om boskildnad make sist å tid, då bouppteckningen med ed fästes, yrkat att få undanskifta enskild egendom eller giftorätt; utfärde Rätten offentlig stämning å makarnas samtliga borgenärer att före klockan tolf å utsatt dag, näst efter två eller, der särskilda omständigheter kräfva längre tid, sist inom fyra månader, hos Rätten sig inställa för att öfver det yrkande höras: är boet å landet, och åskas ej urtima ting; då må inställelsen utsättas till det lagtima ting, som näst efter två månader infaller. Stämningen varde så kungjord, som om offentlig stämning i konkurssak är stadgad. Sedan borgenärerna, efter stämningen, hörda blifvit, varde, då boskildnad beviljas, dervid tillika yrkandet om undanskiftande efter lag af Rätten pröfvadt, ändå att jäf deremot ej gjordt är.

4 §.

Då boskildnad sökt är, förordne Rätten, der hustrun det begär, god man att henne biträda. Är ansökningen ingifven till domaren å landet; ege han att tills vidare god man förordna: anmäle dock förhållandet å nästa rättegångsdag.

5 §.

Är egendom i boet till konkurs afträdd, och vill make boskildnad söka; gifve sin ansökning in sist å tid, som för inställelse i konkursen är i stämningen utsatt. Sökes boskildnad, och vill make undanskifta enskild egendom eller giftorätt; begäre ock det inom den tid, nu sagd är: sker det ej, ege make icke emot borgenärer rätt att egendom sig tillegna.

6 §.

Sökes undanskiftande, ege Rätten, der sökanden det begär, förordna, att enskild egendom eller giftorätt, hvarom fråga är, skall från boet afskiljas och sättas under särskild vård, till dess öfver ansökningen dömdt blifvit. Har make berättigats undanskifta egendom såsom giftorätt, skall, der så åskas, den egendom, efter ty nu är sagdt, hållas från boet afskild,

till dess skifte sker. Ej må dock giftorätt afskiljas, der andra maken ställer borgen, som af Rätten godkännes, för hvad vid skifte af samfälda boet sökanden tillkomma bör.

Har egendom blifvit i nu stadgad ordning från boet afskild, stånde sökanden fritt att emot borgen, som af Rätten godkännes, egendomen tillträda; och varde den egendom, som hustrun tillträda får, stäld under förvaltning af henne eller hennes gode man, der sådan blifvit förordnad.

9 §.

Borgenär ege, utan hinder deraf att ansökning om boskildnad och undanskiftande gjord är, den rätt till utsökning af fordran, som honom eljest enligt lag tillkommit. Enskild egendom, som make söker undanskifta, må dock ej, ändå att den icke blifvit från boet afskild, i mät tagas för gäld, därför den makes enskilda egendom ej svarar.

Då makars bo till konkurs afträdt är, må ansökning om undanskiftande af giftorätt ej hindra samfäld egendoms försäljning.

11 §.

Då till boskildnad mellan makar dömdt är, förfares vid skifte af samfäld egendom, som om delning af död mans qvarlåtenskap är i lag stadgad. Ej må den egendom skiftas förr än all samfäld gäld, som veterlig är, gulden blifvit: sker annorledes, svare då makarna, en för begge och begge för en, för samma gäld.

16 §.

Är boskildnad ej sökt, men vill, vid utmätning i makars bo, den ena af dem ändock undantaga gods, förty att det är dess enskilda egendom och ej bör i betalning gå för den gäld, som sökes: visas förord om det gods gjordt vara, eller företes bevis, att det, i kraft af gåfva eller testamente, för enskild egendom anses bör; varde godset i qvarstad satt, och stämme den make, som godset värja vill, borgenären inom tre

månader, eller hafve sin talan förlorat, der ej undanskiftande af det gods inom sagda tid blifvit i föreskrifven ordning sökt. Vill borgenär sjelf stämma, utan att den tid afbida; stånde det honom fritt.

Denna lag skall icke blifva gällande i de mål, som göras anhängiga före den 1 Januari . . . . .

MOTIV.

Förslag

till

Lag angående makars ansvarighet i visst fall för gäld i boet.

Den i förevarande lagförslag uttalade grundsats, att hustru ej skall med sin enskilda egendom vara borgenär ansvarig för gäld, som mannen under äktenskapet åsamkat boet, i annat fall än att hon uttryckligen iklädt sig betalningsskyldighet för densamma, har sedan lång tid tillbaka blifvit från olika håll förordad. Såväl Lagkomiténs som äldre Lagberedningens förslag till Giftermålsbalk innehålla bestämmelser i detta syfte. Sedan derefter frågan om makars egendomsförhållanden på grund af enskilda motioner upprepade gånger varit föremål för behandling inom Riksdagen, blef i dess den 7 Maj 1884 till Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse rörande denna del af lagstiftningen en inskränkning i nu angifna riktning af hustrus ansvarighet för boets gäld uppställd såsom ett af de önskningsmål, som genom en ny lagstiftning borde uppnås; och emot innehållet af det stadgande, som i öfverensstämmelse härmed af Nya Lagberedningen intogs i dess den 1 Juli 1886 afgifna förslag till ändrade lagbestämmelser i detta ämne, gjordes vid förslagets granskning inom Högsta Domstolen icke någon erinran.

Då nu genom Kongl. Brevet den 31 December 1891 Lagberedningen blifvit anbefald att utarbета det förslag till ändring i gällande bestämmelser angående boskildnad och dermed sammanhängande lagstadganden, som kunde finnas erforderligt i syfte att dels lättare tillfälle till vinnande af boskildnad bereddес hustru, dels hustrus eller enkas betalningsansvarighet för gäld, som mannen ensam ådragit det gemensamma boet, inskränktes eller undanröjdes, har Beredningen därför ej

kunnat tveka att i sistnämnda hänseende föreslå den ändring af stadgandena i 11 kap. Giftermålsbalken, att hustru ej må med sin enskilda egendom vara borgenär ansvarig för gäld i äktenskapet, med mindre hon sjelf gjort gälden eller uttryckligen iklädt sig betalningsansvar för densamma. Deremot har Beredningen, då med afseende å innehållet af det erhållna uppdraget frågan om hvardera makens förvaltningsrätt nu icke bort utgöra föremål för dess behandling, ej ansett sig böra framlägga något förslag syftande till inskränkning i hustrus skyldighet att med samfäld egendom, hvaröfver hon råder, ansvara för gäld, som blifvit i äktenskapet af mannen ensam gjord. Ett korrektiv mot missbruk i detta hänseende från mannens sida kan lämpligen vinnas genom att, på sätt af Beredningen föreslagits, bereda möjlighet för hustrun att söka boskildnad, då dylik egendom tillgripes eller äfventyras för gäld, för hvilken hon ej förbundit sig att svara.

Föreliggande förslag innefattar ändring af 3 och 7 §§ i 11 kap. Giftermålsbalken och berör allenast indirekt stadgandet i 8 § af samma kapitel. Att Beredningen icke föreslagit ändrad lydelse af nämnda lagrum utan, i öfverensstämmelse med hvad flera gånger tillförene vid liknande fall skett, gifvit förslaget formen af en fristående lag, har sin grund derutinnan, att en omredigering af nämnda paragrafer icke kunnat ske utan att öfriga delar af 11 kap. Giftermålsbalken samtidigt erhållit förändrad lydelse, men en sådan fullständig omarbetning af detta kapitel allenast af formella skäl icke lämpligen kunnat sättas i fråga.

Att i de fall, då samfälda boet ej förslår till betalning af gemensam gäld, som gjorts af mannen ensam, hans enskilda egendom, så långt den förslår, bör gå till gäldens betalning följer naturligen af den föreslagna inskränkningen i hustruns ansvarighet för dylik gäld. Stadgandet i 11 kap. 7 § Giftermålsbalken, att der mannens eller hustruns odaljord blifvit såld till beggederas nytta, enhvar har att fylla af sin jord eller, der jord ej finnes, af lösören, afser jemväl det fall, att hustruns enskilda egendom användts till betalning af gäld, som blifvit af mannen ensam gjord för det gemensamma boets räkning. Klart är, att bestämmelsen om befrielse för hustrun att med sin enskilda egendom ansvara för så

beskaffad gäld skulle med lätthet kunna af mannen kringgå och således i många fall blifva kraftlös, så framt henne ej tillförsäkrades rätt till fullt vederlag i händelse hennes enskilda egendom blifvit på dylikt sätt använd. Men enär gälden antages vara gjord till begge makarnes nytta, bör uppenbarligen vederlaget tagas i första hand ur samfälda boet, hustruns egen giftorätt således medräknad, och endast i den mån dessa tillgångar ej förslå, ur mannens enskilda egendom. Att ofvannämnda stadgande i 11 kap. 7 § Giftermålsbalken fortfarande skulle ega tillämpning för det fall, att gälden gjorts af hustrun eller hon förbundit sig till betalning deraf, torde knappast behöfva anmärkas.

Då tvekan tilläfväntys kunde uppstå, huruvida de rättsförhållanden, hvarom här är fråga, böra bedömas efter den lag, som gäller vid den tidpunkt, då utsökning af gäld eller bodelning eger rum, eller i enlighet med de stadganden, som voro i kraft, då gälden gjordes, har en föreskrift tillagts, hvarigenom den senare uppfattningen angifvits såsom den rigtiga.

Förslag

till

Lag angående ändring i vissa delar af Förordningen om boskildnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 September 1862.

Då boskildnadsansökning göres, skall enligt gällande lag Rätten alltid, så framt ej ansökningen genast afvisas såsom obefogad, utfärda offentlig stämning å makarnes borgenärer för att lemna dem tillfälle att öfver ansökningen höras. I de fall, då begäran om undanskiftande af egendom förbindes med boskildnadsansökningen, läres af skäl, som framdeles skola anföras, borgenärernas rätt vara i fråga, hvadan för denna händelse nu gällande bestämmelser om deras hörande böra bibehållas. Förekommer deremot ej något yrkande om undanskiftande af egendom, synes det vara mera tvifvelaktigt, om boskildnadsfrågan för borgenärerna är af sådan betydelse, att de kunna anses ega berättigadt anspråk att varda deröfver hörde. De komiterade, hvilkas år 1859 afgifna förslag till förordning om boskildnad m. m. ligger till grund för nuvarande lagstiftning i ämnet, anmärka om boskildnaden, att den rör makarne, som äro de egentliga parterna, omedelbart, men deras borgenärer, som blott äro intervenienter, endast medelbart eller så, att de ega tillse, det deras rätt icke genom boskildnaden förnärmas. Att emellertid den rätt, som genom boskildnaden skulle kunna förnärmas, icke är borgenärernas betalningsrätt, framhålles uttryckligen i komiterades motiv och har i sjelfva lagtexten erhållit sitt uttryck i 9 §. Enahanda uppfattning af borgenärernas ställning finnes uttalad i det utlåtande, som Lagutskottet vid

Riksdagen åren 1859 och 1860 afgaf »i anledning af gjorda anmärkingar samt skiljaktiga beslut inom Riksstånden vid förehafvande af Utskottets betänkande i fråga om antagande af ny konkurslag samt nya lagar angående boskildnad och urarfvagörelse». I nämnda utlåtande yttrar Utskottet: »Ingen bevakning af fordringar eger rum och domen i ett boskildnadsfall gäller således ingalunda borgenärernas betalningsrätt. Derigenom afgöres icke heller, huruvida den eller den egendomen svarar för den eller den gälden; domaren bestämmer blott, huruvida, på sätt den ena maken begärt, boet får klyfvas i två delar eller ej, så att hvardera maken, hustrun genom sin gode man, får särskildt omhändertaga och förvalta sin andel i boet, hvarigenom den andra maken sättes ur tillfälle att samma andel förskingra. Hela boskildnadsprocessen är således endast en process emellan makarne inbördes, och borgenärerna äro endast ett slags intervenienter. Dem är medgifvet att höras och bestrida boskildnaden, icke därför att deras betalningsrätt genom boskildnadsdomen kan förminskas eller försvinna, utan därför, att de af boets sammanhållning hafva det intresse, att de derigenom undvika den eljest möjligen uppstående olägenheten att nödgas på två håll söka betalning för sina fordringar. Inställa sig ej borgenärerna efter stämningen, så dömer Rätten makarne emellan ändock, och det är på detta sätt, som boskildnadsstämningen är emot borgenärerna preklusiv: de varda ej vidare i saken hörda.»

Väl är det sant, att genom boskildnaden vissa borgenärer förlora utsigten att göra sig betäckta för sina fordringar ur egendom, som framdeles kan tillfalla hustrun. Men det intresse, borgenärerna således kunna hafva af boets sammanhållning, kan icke erkännas vara af sådan beskaffenhet, att de på denna grund skulle ega laglig befogenhet att motsätta sig boskildnaden. Än mindre kan en dylik befogenhet härledas deraf, att i följd af boskildnaden och det deraf föranledda upphörandet af egendomsgemensamheten möjlighet betages borgenärer att ur makes giftorätt erhålla betalning för gäld, hvarför den giftorätt ej enligt lag bort svara. Ty i detta hänseende åstadkommer boskildnaden ej annat, än att den ej gäldbundna maken kommer i åtnjutande af sin

lagliga rätt att skydda sin lott i samfälda boet. Och den af Lagutskottet påpekade olägenhet för borgenärerna att möjligen nödgas på två håll utsöka sina fordringar, hvilken olägenhets betydelse för öfrigt i väsentlig mån förringas af det i 11 § intagna förbudet att skilja boets egendom innan all veterlig samfäld gäld blifvit gulden, kan icke ensamt för sig betinga rätt för borgenärerna att uppträda som intervenienter i boskildnadsfrågan. Samma olägenhet kan uppstå genom äktenskapskilnad eller bolags brytande, utan att lagen därför ansett nödigt bereda fordringsegare utväg att i dylika frågor intervensera till sitt skyddande. Det lärer väl ock på goda grunder kunna antagas, att derest — hvad hittills, Beredningen veterligt, icke inträffat — en borgenär företoge sig att öfverklaga Rättens beslut i ett rent boskildnadsfall, hans talan icke skulle komma att till pröfning upptagas, likasom det torde vara sällsynt att i ett dylikt ärende någon borgenär finner det ens vara mödan värdt att iakttaga inställelse.

Så vidt Beredningen kan finna, bör det derföre icke möta några betänkligheter att i nu gällande boskildnadsprocedur vidtaga den förenkling, att i de fall, då påstående om undanskiftande af egendom ej väckes, boskildnadsfråga må pröfvas utan stämning å borgenärerna. Den tidsbesparing, som härigenom vinnes, saknar ingalunda sin betydelse. I många fall kan det nemligen för en hustru — och det är ju i öfvervägande grad hustrun, man genom stadgandena om boskildnad velat skydda — vara af stor vikt att skyndsamt vinna boskildnad för att hon t. ex. må sättas i stånd att skydda sin arbetsförtjenst från att för mannens gäld tillgripas eller att, oberoende af hans medgifvande, börja en affärsverksamhet.

Men om borgenärerna således icke hafva något berättigadt anspråk att varda i boskildnadsfrågan hörde, bör icke heller af hänsyn till dem något hinder möta att låta vinnande af boskildnad ankomma på makarnes samstämmiga vilja. Och då lagstiftningen redan genom bestämmelser om äktenskapsförord lemnat det öppet för dem, som ämna ingå äktenskap med hvarandra, att efter fritt aftal begränsa eller helt och hållet upphäfva den legala egendomsgemensamheten makar emellan, kan ett

medgifvande för dem att jemväl efter äktenskapets ingående genom öfverenskommelse häfva denna gemensamhet svårligen sägas ur principiell synpunkt innefatta något mot vår rättsåskådning stridande, såvida blott tillvägagåendet så ordnas, att tredje mans rätt ej kränkes. Erbjuder lagstiftningen tillräckligt skydd i sistnämnda hänseende, så att boskilnaden icke öppnar några utsigter att kringskära fordringsegares rätt, lär det ock kunna antagas för visst, att boskilnad i regeln ej kommer att sökas i andra fall, än då den är af verkligt behof påkallad.

Af dessa nu i korthet antydda skäl har Beredningen ansett sig böra såsom hufvudpunkter i sitt förslag uppställa, dels att boskilnad alltid må kunna af makar vinnas, då de derom äro ense, och dels att boskilnadsproceduren, förutsatt att fråga om undanskiftande af egendom ej förekommer, inskränkes till en förhandling inför Rätten emellan makarne, utan rätt för deras borgenärer att deruti på något sätt deltaga.

Förslaget 1 § afser det fall, att makarne redan från början äro ense 1 §. om boskilnaden och gemensamt göra ansökning derom. Det bör då ej förmenas dem att, till besparande af tid, besvär och kostnader, vid ansökningen foga bouppteckning, naturligen upprättad i väsentligen samma ordning, som för verkställande af sådan uppteckning efter afliden person är föreskrifven; och har det ansetts lämpligt att i lagtexten intaga en föreskrift i detta syfte.

Stadgandet i 1 § af nu gällande boskilnadsförordning afser att be- 2 §. reda make möjlighet att freda sin egendom för den andra makens enskilda gäld. Så som detta lagrum för närvarande är affattadt, synes det emellertid icke vara för sitt ändamål tillfyllestgörande. Om nemligen ena maken tid efter annan åsamkar sig enskild gäld, dock ej till så stort belopp, att den vid något tillfälle öfverskjuter sammanlagda värdet af hans lott i boet och enskilda egendom, der sådan finnes, samt gälden efter hand betalas af samfäldt bo, så kan den andra maken nödgas åse, huru dess giftorätt småningom minskas, utan att kunna med utsigt till framgång söka boskilnad. Till utfyllande af denna lucka har i 1 mom. af 2 § — hvilket motsvarar nuvarande 1 § — införts det tillägg, att boskilnad må kunna vinnas, om boets ställning är sådan, att makes

lagliga rätt att vid bodelning bekomma vederlag skulle äfventyras, i fall andra makens enskilda gäld betalades. Af samma skäl har ett liknande tillägg gjorts i 2 mom. första stycket, som motsvarar första stycket af nuvarande 2 §. Att i första mom. af förslaget 2 § gäldens beskaffenhet angifvits medelst hänvisning till 2 och 4 §§ i 11 kap. Giftermålsbalken har sin naturliga förklaringsgrund i de af Beredningen föreslagna ändrade bestämmelserna rörande hustrus ansvarighet för gäld, som är i äktenskapet af mannen ensam gjord.

Enligt 16 § boskildningsförordningen kan vid utmätning i makars bo ena maken genom företeende af viss angifven bevisning utverka, att egendom, som maken påstår vara dess enskilda tillhörighet, tillsvidare endast belägges med qvarstad eller sättes under förbud att säljas eller skingras, dock med skyldighet för denna make att inom viss tid stämma borgenären vid äfventyr att hafva sin talan förlorat, så framt ej boskildnad inom samma tid sökes. En naturlig följd af detta stadgande synes vara, att det sålunda förutsatta fallet — att enskild egendom, hvarom i nämnda paragraf är fråga, blifvit satt i qvarstad eller under skingringsförbud för gäld, därför sådan egendom ej bör svara — upptages såsom en i och för sig giltig anledning till boskildnad. Beredningen har därför ansett ett stadgande i nämnda syfte nu böra i lagen inflyta. Då emellertid mannen, som i regeln förvaltar det samfälda boet och alltid sin enskilda egendom, merendels icke saknar utväg att freda denna senare och han, der i något undantagsfall så ej skulle vara förhållandet, måste anses vara tillräckligt skyddad genom stadgandet i 1 mom. af 2 §, har enligt förslaget endast hustrun berättigats söka boskildnad, då sådana omständigheter inträffa, som i 16 § förutsättas. Denna utväg bör desto mindre förmenas henne, som den ur vissa synpunkter medför större fördelar än en stämning å borgenären. Om hon nemligen i sammanhang med boskildningsansökningen begär att få undanskifta egendomen såsom sin enskilda tillhörighet, erhåller hon angående egendomens natur ett Rättens beslut, som är gällande mot alla borgenärer, under det att det förklarande i nämnda hänseende, som i stämningens målet kan komma att lemnas, ej lärer vara bindande för någon annan borgenär än hennes

motpart. Beredningen har dock ej ansett hustrus rätt att för skyddande af enskild egendom vinna boskildnad böra inskränkas till det fall, att sådan egendom blifvit satt i kvarstad eller under skingringsförbud. Skola dessa åtgärder utgöra giltig grund till boskildnads vinnande, bör detta tydligen med lika eller än större skäl gälla, om hustrus enskilda egendom blifvit utmätt eller pantsatt för gäld, därför den ej svarar, eller ock använd till betalning af sådan gäld — allt naturligen under förutsättning att hon ej sjelf till åtgärden, den må nu vara af ena eller andra slaget, lemnat sitt godvilliga samtycke.

Slutligen har det synts Beredningen vara billigt, att i det hänseende, hvarom nu är fråga, med egendom, som på en eller annan grund är hustrus enskilda, likställes sådan samfäld egendom, hvaröfver hon egde råda vid den tid, då det obehöriga förfogandet derom skedde. Stadgandet vinner härigenom mycket i betydelse. Antalet äktenskap, i hvilka hustrun har enskild egendom, lär nemligen vara jämförelsevis ganska ringa, medan deremot den genom förordningen den 11 December 1874 gift qvinna tillerkända rätt att råda öfver egen arbetsförtjenst har eller i allt fall kan få en mycket vidsträckt tillämpning. Har nu mannen obehörigen använt frukten af hustruns arbete, utan att hon å honom öfverlätit rätten att deröfver förfoga, eller har han eljest föranledt någon af de ifrågavarande åtgärder, hvarigenom hennes arbetsförtjenst äfventyras, synes det ingalunda vara oskäligt, att hon eger vinna boskildnad för att på detta sätt åtminstone för framtiden trygga sig mot liknande öfvergrepp.

Stadgandet i andra stycket af 2 § i gällande boskildnadsförordning torde kunna antagas afse alla slags missbruk af den i mannens målsmanskap inbegripna rätten att förvalta boets ekonomiska angelägenheter. Det sätt, hvarpå en viss form af dylikt missbruk, nemligen boets belastande med gäld utan motsvarig nytta, i förordningen särskildt omnämnes, synes emellertid vara egnadt att förrycka den omfattande betydelse, som eljest med fog kunnat och bort inläggas i de allmänna uttrycken »försummelse eller vanvård af boets angelägenheter». Den af Beredningen vidtagna redaktionsförändring afser således endast att tyd-

ligare uttrycka den mening, som redan nu torde rätteligen böra i detta stadgande inläggas.

I afseende å boskildningsförordningens 2 § tredje stycket har Beredningen vidtagit en mindre jemkning i ordalagen för att bringa dem till närmare öfverensstämmelse med uttryckssättet i 13 kap. 4 § Giftermålsbalken; och vill Beredningen tillika erinra derom, att den af Kongl. Maj:t den 21 November 1890 tillsatta komité för utarbetande af förslag till ändringar i kyrkolagen m. m., efter verkställd omarbetning af nämnda kapitel i Giftermålsbalken, framlagt ett deraf föranledt förslag till en något förändrad lydelse af förevarande stadgande i boskildningsförordningen.

Det har på senare tider blifvit ifrågasatt, att hustru borde ega erhålla boskildnad äfven i det fall, att mannen utan hennes samtycke förfogat öfver gemensam fast egendom. Ett stadgande i denna rigtning skulle otvetydigt innebära en ganska väsentlig inskränkning i mannens förvaltningsrätt öfver det gemensamma boet, helst om detta stadgande, på sätt meningen synes vara, skulle omfatta ej blott den fastighet af kommunikabel natur, som hustrun infört i boet, utan äfven gemensamt förvärfvad fast egendom, ja till och med sådan fastighet, som tillförts boet af mannen. Under inga förhållanden vill Beredningen tillstyrka ett sådant stadgande, såvidt det skulle beröra den egendom, som, derest laglig egendomsgemensamhet ej funnes, skulle tillhört mannen. Att i afseende derå inskränka mannens förvaltningsrätt vore att beröfva honom den fördel, man från många håll sträfvar efter att tillvinna hustrun, nemligen rätt för make att fritt råda öfver den egendom, han eller hon tillfört boet.

Mera tvifvelaktig ställer sig deremot frågan i afseende å annan gemensam fastighet. Men att göra mannens ensidiga förfogande öfver sådan egendom till en boskildningsanledning för hustrun har dock Beredningen för sin del icke ansett lämpligt. Man får nemligen i det nu tänkta fallet ej förutsätta såsom regel, att egendomen användes för obehörigt ändamål. Är detta förhållandet, kan förfogandet, om det är af någon betydighet, lätteligen föranleda boskildnad på någon af de grunder, Beredningen i sitt förslag upptagit, eller åtminstone vara en bidragande

orsak dertill. Frågan blir således egentligen, huruvida beträffande dylika förvaltningsåtgärder mannen eller hustrun i sista hand skall ega bestämmanderätt. Ty att mannen, derest han icke sjelf önskar boskildnad, skulle genom att utan hustruns medgifvande vidtaga en sådan åtgärd vilja utsätta sig för att få boskildnad sig påtvingad är föga sannolikt. Och så länge mannen har den hufvudsakliga delen af det samfälda boet under sin förvaltning, synes det Beredningen ej kunna vara med boets bästa öfverensstämmande att i afseende å vissa dispositioner medgifva hustrun bestämmanderätten.

I 1 § har af skäl, som vid detta lagrum framhållits, införts en föreskrift att makar, som gemensamt söka boskildnad, redan vid ansökningens ingifvande böra förete bouppteckning. Har detta försummats, bör sådant dock ej föranleda dertill, att ansökningen afvisas, utan allenast till ett föreläggande om ansökningens kompletterande i nämnda hänseende. För närvarande skall föreläggande om boupptecknings verkställande meddelas af Rätten, hvilket är en naturlig följd deraf, att enligt gällande lag boskildnadsansökning alltid förutsättes vara gjord af ena maken allena, och något förordnande om bouppteckning tydligen ej bör gifvas, innan Rätten förvissat sig om, att ansökningen icke är helt och hållet obefogad. Om deremot boskildnad, på sätt Beredningen föreslagit, alltid skall beviljas, då makarne äro derom ense, erfordras i det fall, att ansökningen är gjord af begge, för anbefallande af bouppteckning icke något förhör eller någon undersökning. Beredningen har därför ansett sig böra föreslå, att, för tids vinnande, i förutsatta händelsen föreläggande om boupptecknings verkställande skall genast meddelas af Rätten, om ansökningen dit ingifvits, men i annat fall af Rättens ordförande eller, å landet, af domaren, utan hänsyn till möjligen förefintligt jämsförhållande. Är åter ansökningen gjord allenast af ena maken, kan tydligen förordnandet om boupptecknings verkställande såsom hittills ej meddelas af annan än Rätten, sedan den vid hållet förhör funnit förhållandena vara sådana, att ansökningen ej bör genast afslås, makarne dock obetaget att dessförinnan ingifva bouppteckning. 3 §.

Enligt 3 § boskildningsförordningen skall föreläggande om boupp-teckning alltid meddelas, då ansökningen ej bestrides. Enär det emellertid kan inträffa, att andra maken uteblifver från Rätten och således ej bestrider ansökningen, men att denna ändock helt och hållet saknar grund, har detta stadgande så affattats, att om ansökning, som af ena maken göres, ej uttryckligen af den andra medgifves, skäligen anledning till ansökningen bör visas, innan vidare åtgärder för ärendets behandling vidtagas.

Ifrågasätts kan, huruvida skyldigheten för makarne att låta upp-teckna sitt bo bör bibehållas äfven för det fall, att undanskiftande af egendom ej begäres och borgenärens hörande således icke eger rum. Härvid är dock först och främst att märka, att vid alla de tillfällen, då boskildningsansökningen grundats på den ekonomiska ställningen i boet, en tillförlitlig uppteckning å dess tillgångar och gäld ej rätt väl kan för ärendets behöriga utredning undvaras. Och äfven eljest synes det, då fråga uppstått om häfvande af egendomsgemensamheten mellan makar, böra i hög grad bidra till ordning och reda, om en fullständig boförteckning upprättas, hvartill kommer, att en sådan i allt fall måste vara att tillgå vid det skifte, som bör följa på boskildningen. Beredningen har följaktligen ansett de föreslagna ändrade bestämmelserna om rätt att vinna boskildning icke böra i denna punkt verka någon rubbning af nu gällande föreskrifter.

Enär makars egendomsgemensamhet genom boskildning häfves, bör beslutet derom på något sätt bringas till allmänhetens kännedom. Det kunde härvid ifrågasättas, att detta borde ske medelst en anteckning om boskildningsdomen i äktenskapsförordsprotokollet. En dylik anteckning i protokollet hos den domstol, som handlagt boskildningsärendet, skulle emellertid i många fall förfela sitt ändamål, då nemligen för den händelse, att makarne sedermera ändrat hemvist, det ej sällan kunde visa sig svårt eller omöjligt att tillförlitligen utröna, vid hvilken domstol underrättelse i ämnet borde sökas. Mot en föreskrift, att anteckningen skulle göras i protokollet hos den domstol, till hvilken äktenskapsförord mellan makarne ingifvits eller bort ingifvas, möter åter den betänkligh-

heten, att säker kunskap om hvilken denna domstol är ofta nog icke skulle kunna vinnas af den Rätt, som handlagt boskilnadsärendet och åt hvilken omsorgen med kungörandet synes böra anförtros. Beredningen har derföre ansett lämpligast, att offentliggörandet sker medelst kungörelse i allmänna tidningarne, hvilken kungörelse skall genom Rättens försorg på makarnes bekostnad införas.

Då boskilnad beviljats, skall enligt 11 § boskilnadsförordningen vid skifte af samfäld egendom förfaras, som om delning af död mans qvarlätenskap är i lag stadgad. Sedan all veterlig samfäld gäld blifvit gulden, ega alltså makarne att, efter lagliga grunder och således jemväl med tillämpning af gällande bestämmelser angående vederlag, vid skiftet uttaga hvar sin enskilda egendom och sin andel i den samfälda egendom, som kan finnas öfrig. Rättens beslut om boskilnad verkar icke i och för sig någon ändrad fördelning af förvaltningen af boets egendom, utan denna fortgår oberoende deraf såsom förut ända till skiftet. Innan detta skett äro således makarnes borgenärer af ansökningen om boskilnad och Rättens deröfver meddelade beslut oförhindrade att uttaga sin betalning jemväl ur sådan boets egendom, som rätteligen ej svarar för deras fordringar. Särskildt i de fall, då boets ställning är sådan, som i förslagets 2 § 1 mom. och första stycket af 2 mom. förutsättes, äfventyrar alltså den ena maken, att dess lott i samfälda boet eller enskilda egendom tillgripes för betalning af gäld, hvarför den ej svarar, utan att kunna påräkna vederlag af andra maken; och jemväl eljest kan genom obehöriga åtgärder från ena makens sida den andres rätt sättas på spel. För att bereda skydd mot dessa olägenheter medgifver gällande lag make rätt att, då boskilnad blifvit sökt, begära undanskiftande af enskild egendom och giftorätt.

Med detta rättsinstitut afses att lemna make tillfälle att omedelbart och innan den samfälda gälden blifvit betald genom Rättens mellankomst vinna en sådan fördelning af boets egendom, att maken kan förhindra, att dess enskilda egendom och lott i samfälda boet obehörigen tillgripas för gäld eller af andra maken förskingras. För åstadkommande häraf måste, i den mån ansökningen om undanskiftande dertill förän-

leder, Rätten afgöra, om den i boet befintliga egendomen tillhör makarne samfäldt eller någon af dem enskildt; och äfven storleken af hvardera makens andel i samfäld egendom kan, i händelse tvist derom uppstår, blifva föremål för Rättens pröfning. Dessa frågor röra visserligen omedelbart endast makarne, men äro dock af den beskaffenhet, att beslutet derom, hvilket jemväl för borgenärerna måste blifva bindande, i ganska väsentlig mån kan inverka äfven på deras rätt. Då tillika stundom kan inträffa, att ena maken söker gynna den andre på borgenärernas bekostnad, har Beredningen, såsom förut blifvit antydt, ansett, att makarnes borgenärer fortfarande bör lemnas tillfälle att yttra sig öfver ansökning om undanskiftande.

Mot nu gällande bestämmelser rörande förevarande ämne kunna utan tvifvel vissa anmärkningar framställas. Att på ett fullt tillfredsställande sätt ordna dessa förhållanden torde emellertid näppeligen vara möjligt utan rubbning af de grunder, hvarpå nuvarande lagstiftning i ämnet är byggd; men uppgörande af förslag till en så genomgripande lagändring, hvilken skulle komma att beröra jemväl andra lagar, särskildt konkurs- och urarfvalagarne, har synts Beredningen falla utom gränsen för dess nuvarande uppdrag. Beredningen har derföre hufvudsakligen bibehållit nu gällande bestämmelser och deri blott vidtagit de mindre jemkningar och förtydliganden, som funnits vara af behovet påkallade.

Ehuru Beredningens förslag skarpare än hittills skett skiljer mellan sjelfva boskildnaden och frågan om undanskiftande, har Beredningen dock saknat anledning att ifrågasätta någon ändring i nu gällande anordning, enligt hvilken yrkandena om boskildnad och undanskiftande skola i ett sammanhang och samtidigt af Rätten prövas. Härigenom kan visserligen någon gång inträffa, att borgenärernas inkallande varder ändamålslost, nemligen i det fall att boskildnadsansökningen afslås och således påståendet om undanskiftande icke kan till någon vidare åtgärd föranleda. Möjligheten af en sådan oegentlighet är dock af ringa betydenhet i jemförelse med de olägenheter, som skulle uppkomma, om hvardera frågan gjordes till föremål för särskild procedur. Företoges nemligen yrkandet om undanskiftande till pröfning, innan boskildnadsansökningen

blifvit genom laga kraftegende beslut bifallen, kunde den oformligheten uppstå, att undanskiftandet bifölles, under det att boskildnaden afsloges. Om deremot med afgörande af påståendet om undanskiftande finge anstå, intill dess boskildnadsärendet blifvit slutligen pröfvadt, skulle, i synnerhet då talan fullföljdes i den senare frågan, en tidsförlust uppkomma, som kunde för sökanden medföra ödesdigra följder. I 3 § hafva derföre sådana ordalag valts, som tydligen utmärka, att der yrkande om undanskiftande väckts, boskildnadsansökningen ej må prövas förr än i sammanhang med nämnda yrkande.

Nu gällande boskildnadsförordning kan lemna rum för skiljaktiga meningar, dels huruvida påstående om undanskiftande af egendom må framställas af annan make än den, som sökt boskildnad, och dels inom hvilken tid sådant yrkande bör göras för att till pröfning upptagas. I båda dessa punkter lemna Beredningens förslag tydliga föreskifter. Hvad angår behörigheten att väcka sådant yrkande, så bör det, enligt Beredningens åsigt, desto mindre förvägras den make, som ej sökt boskildnad, att begära undanskiftande, som genom ett dylikt förbud maken skulle kunna blifva förhindrad att åtnjuta sin lagliga rätt t. ex. i fråga om befrielse att med enskild egendom ansvara för viss gäld, och det dessutom med hänsyn till såväl boets utredning som det förestående skiftet måste betraktas såsom en fördel att genast från början erhålla en så omfattande pröfning som möjligt af de frågor, hvilka beröras af yrkanden om undanskiftande. Beträffande åter tiden, inom hvilken dylik ansökan skall göras, så är, vid det förhållande att borgenärerna ej skola kallas, med mindre yrkande om undanskiftande framställes, och att sådant yrkande skall samtidigt med boskildnadsansökningen prövas, redan här af gifvet, att för väckande af sådan fråga en viss tidpunkt måste bestämmas; och synes härtill särdeles väl lämpa sig det tillfälle, då bo-uppteckningen beedigas. Först då äro begge makarne i stånd att med full säkerhet bedöma boets ställning och med ledning deraf framställa sina påståenden.

Stämningstiden, som för närvarande i boskildnads mål är minst tre, högst fyra månader, har ansetts lämpligen kunna göras lika med den

för konkursaker bestämda, eller minst två, högst fyra månader. En sådan förkortning af minimitiden synes hafva desto större skäl för sig, som tiden för den offentliga stämningens utfärdande enligt Beredningens förslag i vissa fall kan komma att något framskjutas.

- 4 §. Då det kan inträffa, att redan vid det första förhöret inför Rätten bouppteckningen edfästes och således tiden för ingifvande af ansökning om undanskiftande tilländagår, men det kan vara af vigt för hustrun att dessförinnan ega biträde af en god man för afgörande af frågan, om och i hvilken utsträckning undanskiftande af egendom bör sökas, har i 4 § intagits en föreskrift, att der ansökningen om boskilnad ingifvits till domaren å landet, denne eger att tills vidare förordna god man, hvarom anmälan dock bör göras å nästa rättegångsdag.
- 5 §. Med anledning deraf, att gränsen mellan boskilnad och undanskiftande blifvit, på sätt förut framhållits, i förslaget skarpare än i nu gällande lag uppdragen, har en jemkning i lydelsen af 5 § blifvit erforderlig.
- 6 §. Ändamålet med makes ansökning om undanskiftande af egendom skulle uppenbarligen lätt nog förfelas, om maken saknade utväg att skydda egendomen under den stundom icke obetydliga tid, som kan komma att förflyta, innan öfver ansökningen blifvit slutligen dömdt. I 6 § af nu gällande boskilnadsförordning stadgas därför, att den egendom, som man eller hustru undanskifta vill, skall under särskild vård sättas, till dess öfver ansökningen dömdt blifvit. Den förändrade affattning af detta stadgande, som i förslaget upptagits, afser att tydligt utmärka, att förordnande om dylik utbrytning af egendom skall meddelas af Rätten och endast i det fall, då sökanden det begär, samt att Rätten eger ingå i en förberedande pröfning af ansökningen och således i fall, då den synes obefogad, afslå denna anhållan. Så bör exempelvis ske, då egendom, som make vill undanskifta, påstås vara sökandens enskilda tillhörighet, men detta af andra maken bestrides och något stöd därför ej förekommer. Och likaså kan, med hänsyn till stadgandet i 9 § andra stycket, vid boskilnad i förening med konkurs något afskiljande af gifto rätt endast undantagsvis komma i fråga.

Af nyssberörda bestämmelse, att egendom, som här afses, skall vara under särskild vård »till dess öfver ansökningen dömdt blifvit», och den derpå följande föreskriften om lyftningsrätt mot borgen, synes böra följa, att i händelse ansökning om undanskiftande af Rätten bifalles, sökanden derefter skall utan borgen kunna utfå egendomen. Å andra sidan öfverfaller det, som om ett sådant uttagande af egendom ej rätt står i öfverensstämmelse med stadgandet i 11 §, att boets egendom ej må skiljas förr än all samfäld gäld, som veterlig är, gulden blifvit. För att åstadkomma klarhet härutinnan har Beredningen, med hemställan att sistnämnda föreskrift måtte komma att afse allenast samfäld egendom och ordet »skiljas» utbytas mot »skiftas», i 6 § föreslagit ett tillägg, enligt hvilket giftorätt, som blifvit för undanskiftande afskild, ej må före det slutliga skiftet af sökanden tillträdas annat än mot borgen; hvaremot make ovilkorligen skulle ega utfå enskild egendom, så snart Rätten medgifvit dess undanskiftande. En sådan skilnad mellan dessa båda slag af egendom kan, enligt Beredningens uppfattning, väl försvaras, då hustru, om hvilken i dessa fall nästan uteslutande är fråga, i allmänhet har vidsträcktare rätt i afseende å sin enskilda egendom än sin giftorätt, och hennes enskilda egendom, särskildt om Beredningens nu framlagda förslag till ändrade bestämmelser rörande makars ansvarighet för viss gäld antages, i långt mindre grad än hennes giftorätt kan tagas i anspråk för boets gäld. Dertill kommer, att Rätten i sin dom måste uttryckligen och i detalj ange den egendom, som tillhör make enskildt, hvar emot Rättens beslut angående giftorätt ofta nog måste blifva mera obestämmt. Då emellertid afskiljande af giftorätt, innan boet ännu blifvit utredt och skulderna betalda, utan tvifvel i många fall kan medföra skada eller olägenhet, har Beredningen velat bereda den make, som önskar hindra en sådan splittring af boet, möjlighet dertill genom ställande af borgen utaf den beskaffenhet, att andra maken derigenom är fullt skyddad.

Stadgandet att borgenär utan hinder af boskildnadsansökning eger påkalla utmätning eller försäljning af sådan i boskildnadsförordningens 6 § afsedd egendom, som är för gäld in-tecknad eller pantsatt, har Be-

redningen uteslutit. Att detta är borgenärens rätt ligger nemligen i sakens natur och framgår afven af 9 §. Dessutom kan åt ifrågavarande stadgande gifvas den tydning, att egendom, om hvars ställande under särskild vård Rätten förordnat, skall, derest den ej är intecknad eller pantsatt, vara fredad för all gäld, afven om denna är af beskaffenhet att enligt lag böra ur sådan egendom utgå, ett skydd, för hvilket något giltigt skäl icke synes förefinnas. Att, sedan intecknad eller pantsatt egendom blifvit till betäckande af annans fordran såld, make, som eljest haft rätt att tillträda egendomen, i stället får lyfta öfverskottet å köpeskillingen, torde ej behöfva i lagen särskildt uttalas.

9 §. Enligt 16 § boskildningsförordningen kan, då boskildnad ej är sökt, make under vissa vilkor skydda sin enskilda egendom från att utmätas för sådan gäld, derför den egendom ej bör gå i betalning. Vid jemförelse af 9 och 16 §§ kan deremot tvekan uppstå, huruvida, sedan boskildnad blifvit sökt, make eger på enahanda sätt för dylik gäld freda den egendom, han eller hon söker undanskifta såsom sin enskilda, men som ej blifvit stäld under särskild vård eller af maken lyft eller tillträdd. För att undanrödja denna tvekan har Beredningen nu hemställt om ett tillägg till 9 § af det innehåll, förslaget utvisar. Derigenom kan make visserligen för utmätning skydda afven den enskilda egendom, hvars preliminära afskiljande från boet blifvit af Rätten förvägradt, men då borgenären fortfarande eger få sådan egendom belagd med qvarstad eller satt under skingringsförbud samt skyddet för utmätning, derest det är obehörigt, ej räcker längre än till dess frågan om undanskiftande blifvit slutligen afgjord, har Beredningen förmenat, att genom en sådan utsträckning af skyddet borgenärernas rätt ej kan anses för nära träd, likasom å andra sidan detta skydd, då egendomen i allt fall ej räddas från qvarstad och skingringsförbud, icke för maken innebär någon egentlig lockelse att handla mot bättre vetande.

I öfrigt har Beredningen i denna paragraf icke vidtagit någon annan ändring än att bestämmelsen i sista stycket om lyftningsrätt af köpeskillning uteslutits. Detta stadgande kan nemligen endast ytterst sällan komma till användning, och lämpligheten af att på detta sätt konkurs-

boet före den slutliga utredningen kan, om ock mot borgen, beröfvas något af de medel, som influtit genom realiseringen af det samfälda boet, torde äfven starkt kunna ifrågasättas. Den i förslaget qvarstående bestämmelsen rörande samfäld egendoms försäljning bör ej föranleda till någon missuppfattning i afseende å konkursförvaltnings rätt öfver enskild egendom, hvars undanskiftande påkallats. Så länge frågan derom ej blifvit af Rätten slutligen afgjord, bör nemligen konkursförvaltningen i regeln ej realisera sådan egendom; och sedan dom i undanskiftningsärendet fallit, skall beträffande såväl enskild som samfäld egendom denna dom utgöra rättesnöret för konkursförvaltningens vidare åtgöranden. Häftar enligt domen den enskilda egendomen för någon bevakad gäld, är således uppenbart, att konkursförvaltningen eger att till betalning af denna gäld använda samma egendom i den mån så erfordras.

I fråga om den redaktionsförändring, Beredningen i 11 § vidtagit, 11 § hänvisas till hvad vid 6 § blifvit derom yttradt.

Enahanda skäl, som anförts vid 5 §, hafva föranledt den jemkning 16 § af ordalagen i 16 §, som Beredningen föreslagit.

Särskildt yttrande

af

Rådmanen Billing.

Nya Lagberedningens förslag till bestämmelser rörande undanskiftande af giftorätt vid boskildnad utan konkurs, — hvilka bestämmelser, enligt den af pluraliteten uttalade uppfattning, i hufvudsak ansluta sig till nu gällande lag — har jag ej kunnat biträda, i främsta rummet derför, att jag ej förmått för mig göra klart, hvad ett sådant undanskiftande, i och för sig betraktadt, innebär och betyder. Då make begärt att få undanskifta viss egendom såsom sin enskilda tillhörighet, har Rätten, åtminstone enligt Beredningens förslag, att, efter pröfning af de skäl, som anförts eller eljest föreligga, rörande egendomens natur afgifva ett förklarande, som blifver bindande gent emot en hvar borgenär. Men sedan egendomens natur blifvit lagligen konstaterad, är frågan, i hvad mån maken med densamma svarar för boets särskilda gäldposter, att utan vidare afgöra enligt allmänna lagens stadganden i detta hänseende; och betydelsen, såväl för sökanden som för borgenärerna, af enskild egendoms undanskiftande ligger derför i öppen dag. Helt annat synes förhållandet vara med undanskiftande af giftorätt. Då någon bevakning af fordringar i boet icke eger rum, läser domstolen i boskildnadsärendet icke ega tillfälle eller ens befogenhet att, med ledning allenast af bouppteckningen, inlåta sig i någon pröfning, huruvida eller i hvilken mån make med sin giftorätt är ansvarig för gälden. Hvad kan då Rättens uttalande i anledning

af gjord ansökning om undanskiftande af giftorätt utan samband med konkurs komma att innehålla? Såvidt jag kan finna, näppeligen något annat än ett i de allmännaste ordalag uttryckt bifall till ansökningen. Då det nemligen alltid är en möjlighet att i boet yppas gäld af den art, att sökandens giftorätt ej bör därför svara, synes ansökningen aldrig kunna afslås. Af motiven till förslaget 3 § framgår visserligen, att Beredningen tänkt sig, att Rätten skulle kunna komma att i undanskiftningsärendet inlåta sig i en pröfning, ej blott hvilken egendom i boet vore samfäld, utan äfven huru stor del deraf fölle på hvardera makens lott. Då nu åtminstone den senare frågan ej läser kunna afgöras, utan att jemväl förefintliga vederlagsanspråk upptagas till bedömande, så skulle i sjelfva verket Rätten komma att fungera såsom en skiftesrätt och dess beslut i undanskiftningsfrågan utvecklas till en skiftesdom af ganska egendomlig natur, då den komme att afse allenast tillgångarne i boet och i allt fall icke innehölle någon bindande uppgörelse, hvilken icke kan åstadkommas förr än vid det slutliga skifte, som ju i alla händelser framdeles skall ske. Att med denna uppfattning skäl kan förefinnas för borgenärernas hörande må ej bestridas. För min del betviflar jag emellertid, att en sådan mening kommer att inläggas i det af Beredningen föreslagna stadgandet rörande sjelfva decisionen i undanskiftningsfrågan, derest detta stadgande varder lag. Och skulle så ske, är det, efter min åsigt, så långt ifrån att förslaget ansluter sig till nu gällande bestämmelser i ämnet, åtminstone såsom dessa hitintills i praxis allmänneligen uppfattats och tillämpats, att det fasthellre inlägger en helt ny, djupgående betydelse i förevarande rättsinstitut. En så genomgripande förändring synes mig dock hvarken vara teoretiskt riktig eller med nuvarande anordning af boskildningsproceduren i öfrigt möjlig att genomföra. Vid sådant förhållande kan jag ej inse, hvarföre borgenärerna skola höras öfver en ansökning, som ej berör deras rätt och hvilken de i allt fall icke kunna med utsigt till framgång bestrida. Deras hörande föranleder, efter min åsigt, onödigtvis tidsutdrägt och kostnader, och fara synes vara för handen att genom stadgandena om undanskiftande af giftorätt de fördelar

man velat vinna genom förenkling af den rena boskildningsproceduren komma att i väsentlig mån gå förlorade. Tillåtelsen att undanskifta giftorätt är ju, enligt Beredningens förslag, allenast en förberedelse till eller förutsättning för en åtgärd, som eger verklig betydelse, men hvaröfver borgenärerna *icke* skulle höras, nämligen giftorättens afskiljande från det samfälda boet. Då nu sådana omständigheter alltid kunna inträffa, att det varder af vigt för en make — i de flesta fall naturligen hustrun — att få afskilja sin lott i boet och sjelf öfvertaga förvaltningen deraf, så synes man på goda grunder kunna antaga, att i de flesta fall yrkande om undanskiftande af giftorätt kommer att i boskildningsmål framställas och att således den vidlyftigare proceduren med borgenärers instämmande hädanefter som hittills blifver den regelmessiga. På dessa nu i största korthet antydda skäl har jag ansett bestämmelserna om undanskiftande af giftorätt vid boskildnad utan konkurs såsom betydelselösa böra ur lagen utgå och ersättas med stadganden om rätt för hustru att, då boskildnad sökts, få sin giftorätt från det gemensamma boet afskild, dervid, då förhållandena kunna vara sådana, att hela giftorätten *icke* lämpligen må afskiljas men ansökningen ej af sådan orsak bör afvisas, det bör lemnas öppet ej mindre för sökanden, om hon så vill, än ock för Rätten, om skäl dertill finnes, att begränsa afskiljandet till viss del af hustruns lott i samfälda boet.

Lika med Beredningens flertal anser jag giftorätts preliminära afskiljande vara en åtgärd, rörande hvilken borgenärer *icke* ega giltigt anspråk att varda hörde. Deras rätt kan nämligen *icke* anses blifva försämrad utan snarare bättre skyddad derigenom att egendom, som annars skulle af mannen förvaltas utan att denne för egendomens förvaltning stält någon säkerhet, öfverlemnas åt en ansvarig förvaltares vård eller omhändertages af hustrun mot borgen, som Rätten pröfvat vara fullgod. Om jag således härutinnan instämmer med Beredningens flertal, är jag deremot af skiljaktig mening i fråga om sättet och vilkoren i öfrigt för giftorätts afskiljande. Till en början anser jag det alltid böra vara hustruns giftorätt, som från boet afskiljes. Erfarenheten visar, att det så godt som alltid är hustrun, som har anledning att söka boskildnad,

och det är för henne som afskiljandet af giftorätten hufvudsakligen eger betydelse, icke minst derföre att hon på detta sätt erhåller ett medel att skydda sin egendom gent emot mannen. Denne åter, som i regeln förvaltar det samfälda boet, kan knappast tänkas hafva annat intresse af att få sin giftorätt utbruten, än att han dymedelst säkrare skulle kunna skydda densamma från att tillgripas för hustruns enskilda gäld. Men för sådant undantagsfall synes det mera lämpligt att anvisa honom den utvägen att påfordra afskiljandet af hustruns lott i boet, desto hellre som, i händelse han skulle nödgas gå i författning om afskiljande af sin giftorätt, det föga rimliga förhållande kunde inträffa, att han alldeles icke eller endast mot borgen finge omhänderhafva sin egen lott i boet, men deremot utan att ställa någon säkerhet förvaltade hustruns.

Då, såsom förut är nämndt, enligt min mening tillräckligt skäl ej förefinnes att låta afskiljandet af hustruns giftorätt betingas af en föregående ansökning om dess undanskiftande, följer deraf att hustrun när som helst innan slutlig bodelning skett bör kunna påfordra ett dylikt afskiljande. En sådan anordning medför ganska beaktansvärda fördelar för henne. Enligt 11 § boskildningsförordningen får boet ej skiftas innan all samfäld gäld, som veterlig är, blifvit gulden. Då nu gäld ej i följd af boskildnad till betalning förfaller, kan det dröja länge, måhända flera år, innan skifte sker. Härunder kunna omständigheter inträffa, hvilka vid den tid, då boskildningsansökningen gjordes anhängig, ej förutsågos och som göra det angeläget för hustrun att få tillträda sin lott i boet; och då hustrun genom boskildnaden erhållit en mera sjelfständig ställning och full förvaltningsrätt, bör det ej förvägras henne att, närhelst hon finner omständigheterna sådant påkalla, sjelf omhändertaga förvaltningen af sin lott i boet. Särskildt bör märkas, att hustrun härigenom får i sin hand ett synnerligen verksamt medel att hindra en tredskande make från att onödigtvis uppskjuta boets skiftande, hvartill kommer att hustrun emellertid för sitt nödortfuga uppehälle blir i mindre grad än hittills beroende af mannens godtycke.

Enligt 6 § i Beredningens förslag skall giftorätt, som make berättigats undanskifta, alltid, der så äskas, från boet utbrytas och hållas

afskild, der ej andra maken ställer vederbörlig säkerhet för hvad vid skifte af samfälda boet bör tillkomma den, som sökt undanskiftandet. Den utväg, som sålunda bereds make att hindra afskiljandet, nemligen borgens ställande, anser jag dock icke vara tillfyllestgörande. Ej sällan, t. ex. då boets tillgångar finnas nedlagda i en fabriks- eller annan affärsrörelse, skulle en brådstörtad separation af tillgångarne medföra mycket förlustbringande följder, medan det mången gång kan erbjuda öfverstigligen svårigheter för den make, som vill sammanhålla boet, att ställa erforderlig borgen. Det synes mig därför lämpligt att makes — enligt mitt förslag hustrus — rätt att påfordra separation göres beroende jemväl deraf, att märklig skada icke kan antagas derigenom skola tillskyndas boet, helst ju äfven sökandens verkliga fördel på detta sätt bäst tillgodoses.

Då det i 6 § boskilnadsförordningen nu intagna stadgande att egendom, som hustru lyfta eller tillträda får, skall ställas under förvaltning af henne eller hennes gode man, der sådan blifvit förordnad, naturligen bör hänföra sig såväl till hennes giftorätt, hvarom, enligt mitt nedanstående förslag, skulle handlas i 4 §, som ock till den i 6 § omförmälda enskilda egendom, borde förenämnda stadgande, om dess bibehållande vore nödigt, af redaktionella skäl utbrytas och erhålla en själfständig plats under eget paragrafnummer, hvilket åter skulle föranleda en rubbning af paragrafföljden. Men ifrågavarande stadgande, med den lydelse det erhållit genom förordningen den 11 December 1874, synes vara helt och hållet öfverflödigt, då det ju ej gerna kan ifrågasättas, att egendomen skulle förvaltas af någon annan än hustrun eller hennes gode man. Jag har därför ansett det saklöst kunna borttagas, såsom följd hvaraf jemväl sista punkten i 12 § bör utgå.

Beredningen, som uteslutit sista satsen i andra stycket af 9 §, har ansett nödigt bibehålla den del af samma stycke, som innehåller, att i konkurs ena makens ansökning om undanskiftande af giftorätt ej må hindra samfäld egendoms försäljning. Äfven detta stadgande har jag ansett böra utgå såsom själfklart men möjligen vilseledande i afseende å behandlingen af enskild egendom, som make sökt eller berättigats undanskifta.

Sammanhanget mellan innehållet af 4 § i det förslag till ändrad lydelse af boskildnadsförordningen, som här nedan skall af mig framläggas, och sista stycket i förslaget 9 § torde vara så lätt insedt, att någon redogörelse därför icke erfordras. Likaledes lärer det vara klart att med min uppfattning 8 § af Förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 September 1862 bort åtminstone så till vida ändras, att den der förekommande bestämmelse om undanskiftande af giftorätt bortföller. Deremot har jag icke ansett mig böra ifrågasätta, att jemväl i död makes bo afskiljande af giftorätt skulle tillåtas, och detta hufvudsakligen på den grund, att då sterbhusdelegarne ega deltaga i boets förvaltning, de redan härigenom hafva tillräckliga medel att hvar för sig skydda sin rätt. Å andra sidan finnes, så vidt jag kan se, intet skäl att ställa en franskild hustru i sämre ställning än den, som vunnit boskildnad. I detta syfte har 17 § boskildnadsförordningen omredigerats, dervid den nuvarande bestämmelsen om tiden för undanskiftnings sökande, — hvilken bestämmelse erhållit en, såsom det synes, mindre tillfredsställande affattning och i allt fall icke lärer vara af sakförhållandena betingad — icke blifvit bibehållen.

Slutligen har jag ej trott mig kunna underlåta att föreslå någon ändring af 20 § i förordningen om urarfvagörelse m. m. Detta lagrum stadgar, dels att arfvingar, som ej i laga tid sig urarfva gjort, och ej heller sökt att få den dödes egendom undanskifta, i allmänhet svara solidariskt för »den dödas gäld», och dels att efterlevande make, som försummat att sin egendom afträda, och ej heller ansökning om dess undanskiftande gjort, står med arfvingarne i lika ansvar. Enligt stadgandets ordalydelse skulle ensamt ansökningen om undanskiftande verka till befrielse från den strängare betalningsskyldigheten. Utan att här vilja försöka en tolkning af dessa svårtydda stadganden, har jag dock ansett det vara uppenbart, att i händelse rätten att undanskifta giftorätt utan egendomsafträde upphör, 20 § icke kan lemnas orubbad. Det synes nämligen föga rimligt att en ansökning om undanskiftande af enskild egendom, kanhända afseende allenast

något enstaka föremål af ringa värde, skall medföra den verkan, som i förevarande lagrum omförmåles. Befrielse från solidariskt betalningsansvar bör — fränset de fall, då arfvinge blifvit stäld eller sjelf stält sig helt och hållet främmande för dödsboet — vinnas endast genom egendomsafträde; och har derföre en ändring af 20 § föreslagits i öfverensstämmelse med min nu uttalade uppfattning.

Med hänsyn till hvad nu anförts har jag ansett följande förändrade lydelse böra gifvas åt nedannämnda paragrafer i

**Förordningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars
bo den 18 September 1862.**

3 §.

1 mom. Nu är — — — — — (lika med Beredningens förslag).

2 mom. Har i sammanhang med fråga om boskilnad make sist å tid, då bouppteckningen med ed fästes, yrkat att få undanskifta viss egendom såsom sin enskilda; utfärde Rätten offentlig stämning å makarnas samtliga borgenärer att före klockan tolf å utsatt dag, näst efter två eller, der särskilda omständigheter kräfva längre tid, sist inom fyra månader, hos Rätten sig inställa för att öfver det yrkande höras: är boet å landet, och åskas ej urtima ting; då må inställelsen utsättas till det lagtima ting, som näst efter två månader infaller. Stämningen varde så kungjord, som om offentlig stämning i konkurs sak är stadgad. Sedan borgenärerna, efter stämningen, hörda blifvit, varde, då boskilnad beviljas, dervid tillika yrkandet om undanskiftande efter lag af Rätten pröfvadt, ändå att jäf deremot ej gjordt är.

3 mom. När boskilnad blifvit sökt, förordne Rätten, der hustrun det begär, god man att henne biträda. Är ansökningen ingifven till domaren å landet; ege han att tills vidare god man förordna: anmäle dock förhållandet å nästa rättegångsdag.

4 §.

Då boskildnad sökt är utan att makarnas bo blifvit till konkurs afträdt, förordne Rätten, der hustrun det äskar, att egendom, motsvarande hennes giftorätt eller någon del deraf, skall från samfälda boet afskiljas och sättas under särskild vård och förvaltning, till dess öfver boskildnadsansökningen dömdt blifvit och, der den bifalles, boet skiftas skall. Sådant afskiljande må dock ej tillåtas, der mannen visar skälig anledning, att boet deraf skulle lida märklig skada, eller han ställer borgen, som af Rätten godkännes, för hvad hustrun vid skifte af samfälda boet tillkomma bör. Mannen ege ock söka, att hustruns giftorätt skall, efter ty nu är sagdt, afskiljas och sättas under särskild vård och förvaltning.

Vill hustrun innan skiftet tillträda egendom, som blifvit i nu stadgad ordning afskild, hafve der lof till, der hon för den egendom ställer säkerhet, som nyss är nämnd.

6 §.

Har make sökt undanskifta enskild egendom, ege Rätten, der sökanden det begär, förordna, att egendomen skall under särskild vård och förvaltning sättas, till dess öfver ansökningen dömdt blifvit; och må i ty fall sökanden genast tillträda egendomen, der för densamma ställes borgen, som af Rätten godkännes.

9 §.

Borgenär ege, utan hinder deraf att ansökning om boskildnad och undanskiftande gjord är, den rätt till utsökning af fordran, som honom eljest enligt lag tillkommit. Egendom, som make söker undanskifta såsom sin enskilda, må dock ej, ändå att den icke blifvit, efter hvad i 6 § skils, från boet afskild, i mät tagas för gäld, därför den makes enskilda egendom ej svarar.

Har hustruns giftorätt blifvit, i den ordning 4 § föreskrifver, från boet afskild; varde frågan, huruvida make bör, efter ty i 11 kap. Giftermålsbalken eller eljest i lag finnes stadgadt, med sin giftorätt för gäld i boet svara, för hvarje särskildt fall pröfvad, då påstående om gäldens betalning mot maken väckes. Är allenast någon del af hustruns giftorätt afskild, vare lag samma om pröfningen af hennes skyldighet att med hvad sålunda afskildt blifvit för gäld svara.

12 §.

Då boskilnad beviljad blifvit, vare all egendom, som, efter det ansökningen om boskilnad gjord är, genom arf, gåfva, testamente eller annorledes, tillfaller ena maken, såsom enskild egendom ansedd. Hustru vare ej pliktig att med sådan egendom ansvara för den gäld, som under aktenskapet derförut gjord är, ändå att hon för den gäld i borgen gått eller lika med mannen till betalning sig förbundit, utan så är, att hon sjelf gälden gjort i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden utgöres af böter eller skadestånd för gerning, hvarför hustrun svara bör.

17 §.

Är äktenskap genom skilnad upplöst, skall om undanskiftande af enskild egendom och afskiljande af hustruns giftorätt, så ock, der sådant afskiljande skett, om pröfning af makes skyldighet att med sin giftorätt för boets gäld svara i tillämpliga delar lända till efter rättelse hvad här ofvan finnes stadgadt för det fall att boskilnad blifvit sökt.

Derjemte böra, enligt min mening, nedanstående paragrafer af

**Förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse,
så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18
September 1862.**

ändras till följande lydelse:

8 §.

Vill efterlevande make eller arfvinge undanskipta enskild egendom; söke det inom tid, som för egendomsafträde stadgad är, och gifve bouppteckningen till Rätten in. Rätten utfärde i anledning deraf offentlig stämning å borgenärerna, på sätt i 3 § af Kongl. Förordningen om boppskilnad stadgadt är: och varde sedan med saken så förfaret, som i nämnda förordning sägs.

Hafva sterbhusdelegare egendom ej afträdt; vare för lagsökning ej frie.

20 §.

Arfvingar, som ej i laga tid sig urarfva gjort, svare, en för alla och alla för en, för den dödas gäld, utan så är, att de äro från all delaktighet i boet uteslutna, eller att de ej vid bouppteckning tillstådes varit, och ej heller, förut eller sedan, tagit befattning med boet eller af arfvet förmån njutit: i dessa fall vare sådan arfvinge från ansvarighet för gälden fri.

Har efterlevande make försummat att sin egendom afträda; stånde han eller hon med arfvingarna i lika ansvar.

Särskildt yttrande

af

Presidenten Berg.

Under Beredningens förhandlingar angående boskildnadslagen har jag i fråga om bestämmelserna rörande undanskiftande af giftorätt vid boskildnad utan konkurs samt öfrige dermed sammanhängande ämnen, deri skiljaktiga meningar inom Beredningen yppats, i allt väsentligt delat de af Rådmanen Billing i hans reservation uttalade åsigter och således äfven hufvudsakligen biträdt det af honom framlagda förslag till förändrad lydelse af §§ 3, 4, 6, 9, 12 och 17 i boskildnadslagen.

I händelse detta förslag skulle blifva såsom lag antaget, synes mig emellertid deraf en i någon mån mera omfattande förändring äfven af urarfwalagen påkallas än Rådman Billing ifrågasatt. På sätt med den af honom förordade förändring af 8 § i nyss nämnda lag lärers åsyftas, anser äfven jag att giftorätt i död makes bo ej må för gäld af någondera sidans sterbhusdelegare undanskiftas utan att samfälda boet till konkurs afträdes. Men vid sådant förhållande synes mig också det i samma § förekommande af Rådman Billing bibehållna stadgandet om undanskiftande af enskild egendom utan egendoms afträdande böra såsom mindre lämpligt och dessutom med hänsyn till innehållet af 18 § möjligen vilseledande ur lagen utgå. I händelse egendomsafträde å någondera sidan sker, skall nemligen, enligt 9 §, påstående om undanskiftande af enskild egendom, der sådant ifrågakommer, i konkursmålet framställas och pröfvas, och något sådant särskildt förfarande, som i 8 § förutsättes, lärers då vara obehöfligt. Finnes ej gäld i boet eller kan den befintliga gälden med den gemensamma egendomen betalas, så att konkurs ej blifver nödig, torde ej heller i afseende å sterbhusdelegarne emellan tilläfventyrs uppkommande tvister om undantagande från skiftet af viss egendom, såsom

den dödes eller den efterlevande makens enskilda tillhörighet, stadgandena i 8 § ega tillämpning. För upptagande och pröfning af en så beskaffad tvist är nemligen hvarken iakttagande af den för anspråkets väckande i 8 § stadgade tid eller borgenärernas hörande erforderligt. Och äfven i det fall, att det samfälda boet ej lemnar full tillgång till gäldens betalning, men sterbhusdelegarne ändå, utan att afträda egendomen, sjelfva öfvertaga densamma, synes mig ett undanskiftande, enligt 8 §, af enskild egendom vara betydelselöst, enär i allt fall sterbhusdelegarne, på sätt Rådman Billing också framhållit, ej böra undgå att personligen och således äfven med den enskilda egendomen ansvara för all den gäld, för hvilken samfälda boet häftat.

På grund af hvad jag sålunda anført, har jag för min del ansett att 8 § i urarfvlagen borde helt och hållet upphävas och att 9 § i samma lag, der nu saknas bestämmelse för det fall, att sterbhusdelegare väl afträdt sin giftorätt, men ändå vill för viss gäld undanskifta någon del deraf, borde gifvas en något mera omfattande lydelse af ungefär följande innehåll:

»Vill efterlevande make eller arfvinge för gäld i boet undanskifta giftorätt eller enskild egendom, afträde boet till konkurs inom den i 5 § stadgade tid och göra i sammanhang dermed eller sist å den tid, som för inställelse i konkursen är i stämningen utsatt, skriftlig ansökning om undanskiftandet.

Har efterlevande make eller arfvinge egendom afträdt och vill sterbhusdelegare å andra sidan egendom undanskifta, gifve ock skriftlig ansökning derom sist å sagda inställelsetid till Rätten in.

Om pröfning af ansökning, hvarom i denna § förmåles, gälle hvad i 10 § af förordningen om boskildnad stadgadt finnes.»

I fall detta mitt förslag blifver godkändt, lærer såsom följd deraf ur 12 § urarfvlagen böra uteslutas de der förekommande bestämmelser, som afse undanskiftande utan egendoms afträde.

Angående 20 § nämnda lag har jag biträdt Rådman Billings förslag.